

ІНФОРМАЦІЙНА ЕТИКА: НАПОВНЕННЯ ПОНЯТТЯ

*Мартинюк Володимир Микитович, Ісаєнко Тетяна Костянтинівна
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

Проблема розповсюдження новітніх комп'ютерних технологій у глобальному інформаційному просторі не тільки змінює соціальну форму інтерактивної взаємодії між людьми й машинами в усьому світі, але й викликає інтерес дослідників різних сучасних підходів до інтерпретації інформаційної етики.

На думку науковців, потреба в аналізі інформаційного простору з позицій доброго та злого, морального та неморального виникла як послідовна реакція-відповідь на мінливість інформаційної складової сучасності. В цьому контексті, як засвідчує Миролюбенко Г.А., інформаційна етика постає як спроба подолання нерегульованості інформаційно-комунікативного простору, привнесення етичної складової в стосунки, які опосередковані технічними засобами [1, с. 311].

Природа інформаційної етики як галузі прикладного етичного знання сягає перехресного міждисциплінарного дискурсу, який виник на ґрунті осмислення зміни у стрімкому технологічному вдосконаленні засобів передавання інформації. Починаючи з середини минулого сторіччя, людину почали цікавити моральні аспекти наслідків науково-технічного прогресу. Друга половина ХХ ст. позначена дискусіями про права інтелектуальної власності, приватності інформації, ролі Інтернету, який не лише стрімко розвивається, але й надшвидкими темпами примножує свою аудиторію. Тим самим перед світовою спільнотою відкрилися численні можливості, весь світ опинився в зоні досяжності.

Сьогодні світове наукове співтовариство активно займається запровадженням принципів інформаційної етики в практику через інтеграцію її основних постулатів у навчальний процес широкого кола фахівців найрізноманітніших галузей. У країнах Заходу створені інститути, що досліджують проблеми соціального впливу комп'ютерних технологій на особистість і суспільство, а також розробляють відповідні рекомендації, норми й методи їх упровадження в суспільну свідомість. Нині комп'ютерно-етична проблематика вийшла далеко за рамки питань про межі етично припустимого застосування комп'ютерів. На думку науковців, інформаційна етика припускає, що існує щось більш елементарне й фундаментальне, ніж життя та страждання. Йдеться про буття взагалі, яке розуміється як інформація.

Сучасні проблеми інформаційної етики знайшли відображення в працях М. Вохришевої, Г. Миролюбенко, Є. Павлової, В. Поліщука, М. Симон та ін. На теренах вітчизняної науки розвідками суміжних галузей, зокрема комп'ютерною етикою, займаються В. Зеленецький та Л. Філіпова. Українські вчені об'єднали свої зусилля як досвідчені науковці та викладачі з метою доведення до українських користувачів Інтернету свою впевненість у необхідності вивчення та аналізу поведінки в умовах мережевого середовища та відповідного регулювання взаємовідносин: "людина-комп'ютер" і "людина-людина". В дослідженнях науковців виокремлюється одна кінцева загальна мета – підготувати фахівця для роботи в сучасному інформаційному суспільстві, що володіє новими інформаційними технологіями, інноваційними методами для роботи з інформацією, який уміє приймати правильні рішення та здатний передбачати кінцевий результат своїх дій [2, с. 6].

Узагальнюючи теоретичні погляди на інформаційну етику, дослідники формулюють її основне завдання – оцінити з моральної точки зору будь-яку інформацію про все, що існує або існуватиме у світі, починаючи від людей і їх соціальних відносин і до зірок, каменів, тварин, рослин. Іншими словами, йдеться про морально-етичні норми по відношенню до будь-якої інформації, а не тільки до інформації, яка зафіксована та функціонує на комп'ютерних носіях, як це розуміється в площині комп'ютерної етики. Саме тому з кожним роком дедалі нагальнішими стають питання регулювання відносин, зростає розуміння того,

що саморегуляція на основі етичних норм є одним із способів співіснування у віртуальному світі [3, с. 1].

На думку Поліщука В.В., інформаційна етика на відміну від професійної етики інших фахівців означає ніщо інше, як моральні принципи не лише комп'ютерних професіоналів, але й усіх користувачів комп'ютерних систем і акцентує увагу на важливості вироблення етичних норм для всіх суб'єктів інформаційного суспільства. Незважаючи на те, що моральні норми підтримуються лише силою суспільної дії, їх наявність необхідна ще й тому, що історично на основі норм моралі виробляються нові й удосконалюються існуючі юридичні норми, які забезпечуються силою державного впливу. На основі етичних стандартів Міжнародна федерація інформаційних технологій (IFIP) рекомендувала прийняти кодекси комп'ютерної етики країн із врахуванням національних, культурних і етичних традицій [4, с. 2].

У їх змісті дослідники акцентують увагу на таких моральних настановах: використовуйте комп'ютер, не завдаючи шкоди іншим людям; не втручайтеся в роботу й не створюйте перешкод іншим користувачам комп'ютерних мереж; не користуйтеся файлами, які не призначені для вільного доступу; не користуйтеся краденим програмним забезпеченням, не присвоюйте чужу інтелектуальну власність; не використовуйте комп'ютерне обладнання чи ресурси комп'ютерних мереж без дозволу чи відповідної компенсації; передбачайте можливі суспільні наслідки програм, систем, які ви створюєте; використовуйте комп'ютер із самообмеженнями, які демонструють вашу запобігливість і повагу до інших людей. Комп'ютер не може бути засобом здійснення злочину, поширення брехні.

Попередні дослідження означеної проблеми свідчать, що в основі практично всіх існуючих кодексів комп'ютерної етики знаходяться загальнолюдські цінності. Вони не регламентують виконання конкретних дій, які здійснюються в тій чи іншій ситуації, а створюють умови для прийняття індивідуальних моральних рішень. У кодексах містяться норми, що базуються на дотриманні чотирьох головних моральних принципів (дотримання конфіденційності довіреної інформації; дотримання інструкцій із експлуатації систем і оброблення інформації; дотримання права власності на інформацію та норм авторського права; право громадян на інформацію й доступ кожного суб'єкта суспільства до інформаційних технологій і до будь-якої необхідної для нього відкритої (дозволеної для доступу) інформації).

Нами окреслені основні лише складники інформаційної етики. Багатовимірність представлених досліджень дає змогу говорити про широке коло проблем, яке охоплює інформаційна етика як безпосередньо, так і опосередковано. Створення ґрунтовних теоретико-методологічних досліджень в даній галузі є одним основоположних завдань як вітчизняної науки, так і в рамках світового вектора досліджень. Зважаючи на мінливість предмета досліджень, необхідним є схоплення останніх світових тенденцій в галузі поширення інформації, їх осмислення та відображення через призму інформаційної етики.

Література

1. *Миролюбенко Г.А. Місце та роль спільнот в Інтернеткомунікації / Г. А. Миролюбенко // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: Наук. вісник: зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 45 (№ 3). – С. 311 – 318.*
2. *Кремень В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства / В. Кремень // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2006. – №6. – С. 5–9.*
3. *Філіпова Л.Я. Морально–етичні заходи запобігання інформаційній небезпеці в Інтернеті / Л.Я. Філіпова // Вісник книжкової палати. – 2013. – №3. – С. 1–3.*
4. *Поліщук В.В. Інформаційна культура / В.В.Поліщук // Режим доступу: [http:// www.vet.com.ua](http://www.vet.com.ua)*